

Europæisk undersøgelse af livskvalitet 2016

Indledning

Den europæiske undersøgelse af livskvalitet (EQLS) er et etableret værktøj til overvågning og analyse af livskvaliteten i EU. EQLS, der er gennemført i 2003, 2007, 2011 og 2016, dokumenterer europæiske borgeres levestandard og sociale situation. Den omfatter subjektive og objektive målinger: rapporterede holdninger og præferencer samt ressourcer og erfaringer. Eurofound tilgængeliggør, at "livskvalitet" er et bredt begreb og omfatter individuel trivsel samt de offentlige tjenesteydelsers kvalitet og samfundets kvalitet. Den foreliggende rapport giver et overblik over flere dimensioner: Den undersøger subjektiv trivsel, levestandard og aspekter af afsavn, omsorgsforpligtelser og balance mellem arbejdsliv og privatliv, sundhedsvæsen, langtidspleje, børnepasning og andre offentlige tjenesteydelser samt social usikkerhed, social udstødelse og samfundsmæssige spændinger, tillid samt deltagelse og engagement i fællesskabet.

Rapporten dækker de 28 EU-medlemsstater og anvender data fra EQLS 2016 og oplysninger fra tidligere undersøgelsesrunder og anden forskning til at vurdere tendenser i europæiske samfund. Den omfatter en gennemgang af den sociale udvikling ti år efter den globale økonomiske krise og har til formål at identificere de resterende eller kommende udfordringer.

Politisk kontekst

Den politiske dagsorden på EU-plan lægger i stigende grad vægt på betydningen af den sociale dimension i Europa med hensyn til samhørighed og konvergens. EQLS giver mulighed for at måle, hvilke fremskridt der er gjort med hensyn til f.eks. trivsel og social inklusion. En stor mængde data kan tjene til at supplere de sociale indikatorer, der anvendes til at overvåge de politiske resultater, navnlig vedrørende gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Mange aspekter af livskvalitet bestemmes på nationalt og lokalt niveau, og undersøgelsesresultaterne vedrørende forskellene mellem landene kan være et incitament til yderligere analyser fra

medlemsstaternes side og ligeledes til gensidig læring. Undersøgelsens omfattende dækning af EU bidrager til overvejelser om konvergens og divergens i hele EU.

Væsentlige konklusioner

- Det er generelt gået frem med livskvaliteten i EU i perioden 2011-2016, og nogle målinger er igen på samme niveau som før krisen i 2007. De materielle afsavn er faldet, og tilfredsheden med levestandarden er øget på tværs af alle indkomstkvarterer i forhold til 2011. Der er imidlertid flere, som har svært ved at få økonomien til at hænge sammen i syv lande, end der var inden krisen i 2007. I 11 lande angiver mere end halvdelen af befolkningen, at de har svært ved at få økonomien til at hænge sammen.
- Forskellene mellem landene med hensyn til livskvalitet er fortsat meget store, men disse er nuancerede og kan ikke blot registreres i homogene landegrupper. Forskelligartede ugunstige forhold er dog stadig mere udtalte i nogle samfund end i andre.
- Livstilfredsheden i EU har i det seneste årti ligget på et forholdsvis højt niveau: 7,1 i gennemsnit på en pointskala fra 1 til 10 i 2016. Den steg mellem 2011 og 2016 i nogle medlemsstater, navnlig i Ungarn, Estland og Det Forenede Kongerige, mens tilfredsheden med levestandarden steg mest i Ungarn, Bulgarien, Estland og Polen. I Grækenland, Italien og Spanien faldt livstilfredsheden i denne periode, hvilket fortsætter en nedadgående tendens, der gjorde sig gældende inden den økonomiske krise.
- Bedømmelsen af de offentlige tjenesteydelsers kvalitet er generelt steget; navnlig er tilfredsheden med sundhedspleje og børnepasning forbedret i flere lande, hvor bedømmelsen tidligere har været lav. Der er stadig markante forskelle mellem medlemsstaterne, hvad angår den opfattede kvalitet af de offentlige tjenesteydelser, og personer i lavere indkomstgrupper angiver en mindre forbedring af tjenesteydelsernes kvalitet.

- I byområder er flere personer blevet bekymret over luftkvaliteten. Med hensyn til lokale servicefaciliteter er utilstrækkelig adgang til genbrugsfaciliteter blandt de spørgsmål, der er fremhævet, mens adgang til banker i landdistrikter er et problem i nogle lande. I forhold til den tidligere undersøgelse føler en lavere andel af personer i EQLS 2016 sig tæt på andre i deres lokalområde; dette er navnlig tilfældet i landdistrikter, hvor denne dimension er vigtig for social inklusion.
- Der er en generel forbedring i indikatorerne for samfundets kvalitet, herunder et fald i følelsen af social udstødelse, en stigende deltagelse i klubber, foreninger eller organisationer og en øget tillid til de nationale institutioner. Navnlig registrerede unge (18-24 år) den største stigning i tilliden til andre, hvilket muligvis indikerer en ny kohorte, der har været mindre ramt af krisen.
- De opfattede spændinger mellem fattige og rige, ledelse og arbejdstagere samt gamle og unge er mindsket; på den anden side er der rapporteret stigende spændinger mellem forskellige religiøse og etniske grupper og – omend i mindre grad – spændinger mellem personer med forskellig seksuel orientering.
- Der er stadig uligheder i forbindelse med nogle indikatorer, og det står klart, at alle borgere ikke er blevet løftet i samme grad i forbindelse med genopretningsbølgen efter krisen. For lavindkomstgrupper var forbedringer i flere henseender mere begrænsede med hensyn til den generelle kvalitet af offentlige tjenesteydelser, opfattelsen af social udstødelse og den mentale sundhedsrisiko (idet kvinder i det laveste indkomstkvartil konstant har haft større risiko i det seneste årti). Befolkningens selvoplyste helbredstilstand, som var blevet dårligere i kølvandet på krisen, er imidlertid nu bedre, end den var i 2007, herunder i det laveste indkomstkvartil.
- Der er givet udtryk for en række usikkerheder og uvisheder. Disse omfatter en mindre sikkerhed med hensyn til, om man er i stand til at fastholde sin egen bolig, en betydelig bekymring for utilstrækkelig indkomst i alderdommen i to tredjedele af medlemsstaterne – idet 13 % af borgere i EU er ekstremt bekymret for dette – og, i et række lande, mindre optimisme med hensyn til ens børns fremtid i forhold til ens egen fremtid.
- Situationen for de langtidsledige er blevet forværret; politikkerne bør tage hensyn til, at de mentale sundhedsrisici er steget i denne gruppe, og at deres følelse af social udstødelse er særlig høj. Ved udformningen af foranstaltninger vil det være hensigtsmæssigt yderligere at undersøge sammensætningen og de ændrede karakteristika af langtidsledige.
- For at tage fat på problemet med gældsætning og restancer kunne foranstaltningerne målrettes bedre, hvis de foruden forbruger- og realkreditgæld, som det er mere almindeligt at tage i betragtning, tager hensyn til husleje, forbrugsudgifter, telefon og privat gæld. Sidstnævnte former for gæld er mere almindelige blandt lavindkomstgrupper, og de kan være symptomatiske for en risiko for overdreven gældsætning.
- Foranstaltninger til at fremme modstandsdygtighed bør omfatte en forbedring af folks adgang til muligheder for støtte – både sociale netværk og institutioner – da personer, der føler, at de kan regne med støtte, føler sig mere robuste.
- For at afhjælpe en forringelse af balancen mellem arbejdsliv og privatliv bør politikkerne være rettet mod arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter og arbejdere samt personer med omsorgsforpligtelser, navnlig yngre og midaldrende kvinder.
- For at imødekomme det stigende behov for langtidspleje samt bidrage til at fastholde og øge den samlede beskæftigelse bør politikkerne omfatte foranstaltninger til uformelle omsorgspersoner, som er i beskæftigelse – og også til omsorgspersoner, som ikke er i beskæftigelse. Der bør rettes større opmærksomhed mod situationen for den sidstnævnte gruppe, da disse personer har en række vanskeligheder og kan have problemer med at finde andre funktioner, når deres omsorgsforpligtelser ophører.
- I forbindelse med planlægningen af tjenesteydelser til aldrende samfund bør der udvikles kvalitetsmål med henblik på at rette op på den lave bedømmelse af langtidspleje, som både brugere og ikke-brugere af sådanne tjenesteydelser har givet.
- Ældre angiver en lavere livstilfredshed og større vanskeligheder ved at få økonomien til at hænge sammen i en række lande, navnlig i Østeuropa; dette er blevet registreret i både den seneste og i tidligere undersøgelser og viser, at der bør ses nærmere på effektiviteten af den sociale sikring.

Politiske anbefalinger

- De største forbedringer af livskvaliteten er blevet registreret blandt det næsthøjeste indkomstkvartil – en positiv udvikling for en del af middelklassen i EU – hvilket også indbyder til refleksion over, hvordan denne udvikling kunne udvides til at omfatte andre grupper, både med hensyn til individuel livskvalitet og effektiviteten af offentlige tjenesteydelser.

Yderligere oplysninger

Oplysninger om EQLS findes på <https://www.eurofound.europa.eu/eqls2016>

Rapporten findes på [eurofound.link/ef1733](https://www.eurofound.europa.eu/ef1733)

Yderligere oplysninger fås ved henvendelse til Tadas Leončikas, forskningsleder: tle@eurofound.europa.eu